

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare dóue septemani odata, Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Despre lucrările sinodului.

Impregiurarea, ca pela incheierea sinodului eparchialu, tienutu dílele aceste la Sibiiu, de care amu amintitu in Nrii trecuti, se naintase multu culegerea pentru Nrulu presinte alu fóiei nóstre, éra de alta parte si din scurtimes timpului, ne vedemu restrensi a ne impartá observatiunile nóstre in obiectulu acest'a pe mai multi Nri.; in celu d' acum vomu face pe scurtu o privire generala, in celu viitoru vomu fi póte in pusetiune a publicá protocolulu stenograficu despre siedinti'a de Sambata, candu s'au desbatutu si stabilitu §§ii pentru senatulu scolaru, apoi vomu mai vorbí póte in deosebi la unele séu alte puncte mai momentóse ale lucrariloru.

Sinodulu, dupa cum se preinsciintiasé, s'a deschisu cu mare solenitate Duminec'a trecuta, in 22. Martiu c. v, si a tienutu cu totul 7 siedintie mari, incheinduse astadi Sambata in 28. Martiu (9. Aprile).

Ca cum au decursu acele siedintie de mare importantia, publiculu romanu va puté vedé mai prelargu din protocólele stenografice, care intr'unu modu séu altulu se voru publicá nesmintitu. Tréb'a si detorinti'a nóstra aici, este a comunicá numai tractarile despre scóla.

Trebile scolare s'au regulatu asiadara in dieces'a gr.-orientala a Transilvaniei prin acestu sinodu in urmatorulu modu:

S'a adoptatu principiulu confesionalu. In fia-care comuna afacerile scolare si fundationale, cá si cele parochiale, se conduc prin urmatorii trei factori: a) Sinodulu parochialu, b) comitetulu parochialu si c) epitropi'a parochiala.

Sinodulu p. are a se tiené in totu anulu celu pucinu odata, si se compune din toti cresciniu independinti si majoreni sub presidinti'a parochului séu protopresbiterului. Intre alte agende ale, sale sinodulu alege epitropii, censuréza si apróba proiectele comitetului parochialu despre zidirea, repararea si inzestrarea scólei, cum si cele pentru infintiarea fonduriloru scolare, filantropice etc., in fine proiectele com. pentru léf'a invetiatoriloru si profesoriloru. Tienerea sinodului parochialu e intocmita pe bazele cele mai liberale, in catu barbatii cei harnici au destulu campu d'a lucrá in acel'asi pentru binele scolaru. Incusatiunile asupra profesoriloru si invetiatoriloru nu sunt, nu potú fi substratulu sinodului parochialu, ci acele tienu singuru numai de competinti'a senatului scolaru stabilitu langa episcopi din $\frac{1}{3}$ parochi si $\frac{2}{3}$ mireni.

Comitetulu parochialu este corporatiunea, care e chiamata a conduce mai d'aprópe lucrurile comunei parochiale in privinti'a economica a bisericeii, scólei si fundatiuniloru. Membrii lui se alegu de catra sinodu pe 6 ani si sunt réalegibili. In parochieles pana la

1000 suflete se voru alege 10, in cele pana la 2500 suflete 15 si in cele preste 2500 suflete 20 membrii de comitetu.

Sfer'a activitatii acestui comitetu cuprinde si alegerea profesorilor si invetiatorilor in totu loculu prin escriere de concursu si dupa normele statorite in regulamentu; ingrigirea de averea scolara de inzestrarea scólei de tinerea in stare buna a zidiriloru scolare, proiectarea feluriteloru intreprinderi economice scolare, spriginirea copiiloru seraci in frecuentarea scólei, infintiarea in totu loculu a unei bibliotece parochiale etc. etc. etc.

Epitropii sunt apoi aceia caroru li se incredintiáza tóta „vistieri'a parochiala“ adica si averea scólara si fundationale, si ei sânt chiamati a staruí in totu modulu pentru inmultirea acestei averi; ei mai sunt detori a visitá din timpu in timpu scól'a si a incunoscintiá pe Directoru despre neajunsurile observate; prin urmare densii n'au dreptu a exercitá nici o jurisdictiune imediata asupra personalulu scolaru; in fine ei au indetorire a ingrigí, cá personalulu scolaru se-si capete lefile regulatu.

Cum in comuna, asiá si la protopresbiteratu afacerile se sevêrsiescu prin sinodulu si scaunulu protopresbiteralu, cu deosebire numai ca aici epitropia de o camdata nu este; cerendu in sa trebuintiá se póte infintiá.

Sinodulu acest'a inca are a se aduná celu pucinu odata pe anu si se compune din reprezentantii preotímei cu $\frac{1}{3}$ si ai comuneloru bisericesci adica din mireni in $\frac{2}{3}$. De agendele lui se tienu pre scurtu tóte obiectele economice bisericesci, scolare si fundationale privitóre la protopresbiteratu.

De scaunulu protopreb. se tienu apoi tóte obiectele disciplinei privitóre la invetiatori, cum si pertractarea altoru obiecte scolare si fundationale pe care senatulu scolaru i le va incredintiá dupa impregiurari, conducerea alegerii si asiedierii docintiloru etc. Elu in sa in tóte afa-

cerile scolare este subordinatu si respundietoriu senatulu scolaru.

In eparchia, scimu, ca afacerile scolare se conduc prin senatulu scolaru. Ca ce s'a mai modificatu in asta privire din proiectulu ce l'amu impartesitu si noi in Nrulu trecut, si cum au cursu desbaterile cele nu pucinu interesante in asta privire, cititorii nostri voru vedé mai pe largu din protocolulu stenograficu, celu vomu publicá póte inca in Nrulu viitoriu in tóta intinderea sa, crediendu, ca acel'a va cuprinde credintiosu totulu, ce s'a 'ntemplatu.

Ceva rumpatoriu de anima a fostu incheierea de adi a siedintieloru sinodului. Escelenti'a Sa d-lu presedinte, Episcopulu Andreiu B. de Siagun'a, carele in totu decursulu siedintieloru s'a purtatu cu atat'a liberalitate, incatu a castigatu in gradulu celu mai mare iubirea tuturor, intr'o cuventare petrundietóre si cu lacrimi de bucuria síroinde din ochii-i, a multamitu sinodului pentru lucrarile sale si pentru ca l'a adusu in acea dulce pusetiune d'a vedé odata statorita o opera atatu de marétia si salutara pentru eparchi'a incredintiata archipastoriei Sale. Rostirea acelei vorbiri si inmiscarea Escel. Sale a storsu multe lacrimi si din ochii auditoriloru. Dupace Escelenti'a sa finí, luá cuventulu pré-veneratulu si multu meritatulu barbatu alu natiunei si bisericei nóstre d. Archimandritu Ioane Popasu, si intr'o cuventare purcésa din adunculu animei multumí Esc. Sale d. Episcopu pentru intielépt'a conducere si multele ostenintie ale sale pe campulu nationalu, bisericescu si scolaru, numerandulu cu dreptu cuventu intre Archiereii cei mari ai bisericei romane si intre luptacii cei d'antaiu si cei mai zelosi ai natiunei nóstre romane din intrég'a Monarchia. Simtiemintele, de cari au fostu cuprinse animile tuturor membriloru sinodali in acele momente rari, nu se potu nici decum descrie.

Cu aceste sinodulu se incheiá seversíndu

astumodu intr' adevèru lucrulu celu mai mare-tiu dela caderea metropoliei ardelenè pana a-stadi, celu mai maretiu si facia cu spiritulu si cerintiele timpului de adi.

Se traiésca deci Escelenti'a Sa Episcopulu **Siaguna!** Se traiésca Sinodulu epar-chialu!

V. Romanu.

Calamitatile ortografice in limb'a romana.

Mai tóte literaturile s'au deşteptatu certandu-se despre ortografia, séu adeca cum se-se scrie limb'a lorù. Acésta cestiune, la parere, simpla, dar' intr' adevèru dificile si de mare importantia, de multe ori s'a trasu prin seculi, si astu-felu numai tardiu, fórte tardiu a potutu ajunge la o solutiune óre-care. Dar' mai totu de un'a si acésta solutiune a fostu numai provisoria, a urmatu a vacilá si de aci in colo intre diverse forme, a incercatu succesive schimbari esentiali séu indiferinti, astu-felu catu abiá cunoscù o literatura din cele nóue, care se fia ajunsu la o stabilitate absoluta. Via documentu si acést'a despre legea eterna nealterabile a progresului, despre perfectibilitatea ómenimeii, dar' totu odata si despre slabitiunea ratiunamentelorù si facultatilorù ei d'a judecá si stabili.

N'a fostu si nu este nici unu campu mai deschisu, mai vastu, pentru ambitiunile si pedantariile invetiatiilorù si a semi-invetiatiilorù, cá campulu ortografiei. Aici fia-care iá atitudinea de judecatoru si dascalu; fia-care se simte capabile si indreptatitu d'a judecá, d'a criticá si d'a dá precepte; fia-care scrie mai bine decatu altulu; fia-care se considera cá unu Mesia tramisu a risipi in-tunereculu si a scóte pe cei rateciti la lumin'a adevèrului. Dar' geniulu celu bunu si sentiulu infalibile alu poporului a remasu totu de un'a rece si indiferente facia cu acesti ómeni ambitiosi, seci, infumurati, si laurii lorù au fostu derisiunea, si nemorirea lorù — uitarea inainte de mórtè.

Déca este undeva necesara uniformitatea, apoi acést'a este in scrierea unei limbe. Dar' acésta uniformitate este imposibile, e ilusoria, pana candu fia-care tiene orbisiu la opiniunile sale, si nici unulu nu voesce a sacrificá o parte din ele séu chiar' totulu in interesulu unei uniformitati generale. Acésta incapatínare a unuia si altuia, acésta cerbicosia este caus'a principale a disparitatilorù in scrierea unei limbe, a calamitatilorù ortografice. Acést'a este caus'a calamitatilorù ortografice si in limb'a nóstra.

Eu nu am de scopu, in articolulu presinte, a clasá dupa valórea lorù diversele ortografii, de cari ne servimù in scrierea limbei nóstre. Nu voiu a condemná pe unele, ér' altor'a a tiené panegirice. Eu voiu numai a scarmaná unele acte relative la stabilirea ortografiei inca nestabilite, voiu a aratá isvorulu calamitatilorù si apoi prin citatiuni autentice a aratá diversitatea actuale a ortografiei limbei nóstre in tóte provinciele locuite de romani. Cetitorii si autoritatile pretinse filologice, mi-vorù permite, a-le spune d' asta data adevèrulu fora nici o reserva, si a apostrofá dupa meritu procedúr'a urmata in stabilirea ortografii.

Trecusera vr'o 20 de ani de candu certele ortografice deveniserà de moda, mai alesu la noi cesti din cóce de Carpati. Dar' mai vertosu in deceniulu din urma aceste certe ajunserà pan' la celu mai inaltu gradu de pedantaria, desbracandu-se chiar' si de bun'a-cuviintia; ba ele ajunserà a capetá chiar' si numele pragmaticu de »resboiulu limbilorù.« Si campionii acestui resboiu, saturandu-se de pros'a de tóte dílele, incepura a se mai luptá si cu stilulu biblicu.

Din acésta stare anormale, ce-mi place a o asemená cu starea primitiva a societatii ómenesci, ar' fi trebuitu se ne incercamu a ne smulge noi de noi, si se ne apropiamu d'o stabilitate óre-care, si se nu asteptamu chiar' si in sant'a templa a literaturii totu numai comand'a strainului. Da, noi, amù statu si ne-amù totu certatu, cari suntemù mai mari filologi, acarui ortografia e mai minunata si mai cornurata, cari suntemù mai procopsiti, — pana candu in urma ministerulu cultelorù si alu instructiunii publice prin emisulu seu din 20. Aprile 1860 ne comenda a ne întielege odata si a stabili o ortografia.

Éta primulu impulsu d'a unificá diversele sisteme ortografice, d'a risipi causulu in care orbécámù, dar' unu impulsu strainu! Fia inse acum si strainu, fia elu facutu cu ori-ce intentiuni, noi avemù d'a cercá rezultatele lui, deca au fostu bune séu rele, déca ele au venitu a satisfacè asteptarilorù comune, si a coresponde cerintielorù actuali. Éta cestiunea cea mai importante, care ne va ocupá in cele urmatóre.

Dela inceputu depinde totulu. Calea ratecita nu duce la loculù destinatù; unu lucru reu inceputu, reu si progreséza; indreptarea lui costa tempu, poteri, care tóte s'aru fi potutu incungirá. Acést'a este o lege prè naturale incontestabile.

Comisiunea filologica (dar' dupa a mea parere numai ortografica) conchiamata prin emisulu amintitu pe

2. Octombrie 1862 pentru d'a stabili ortografia cu litere latine, — acésta comisiune, dîcu, sciut'a ea se profite d' aceste principii consacrate prin esperintia cotidiana? Luat'a ea in drépta consideratiune stadiulu actualu alu ortografiei cu caractere latine? Si mai multu, cugetat'a ea ca se voru poté traduce si in pracsă via cele ce a urmatu a le pune pe chartia, si deca a cugetatu, sciut'a ea incungiurá séu celu pucinu preveni acestu inconvenientu? — Eu suntu in neplacut'a pusetiune d'a afirmá, ca numit'a comisiune n'a luat u in consideratiune nici unulu din aceste grave principii, dela care singure depinde fericit'a solutiune a cestiuni ortografice, ér' in catu a luat u vr'unulu, midilócele cu care s'a incercatu a-i sucure au fostu nefericite, necorespundietóre. Eu voiu comprobá acést'a chiar' prin testualele cuvente din protocolulu acelei comisiuni.

(Va urmá.)

Meditatiunile unui june.

Betranetie fericite.

Eu cá tineru nu cugetu seriosu si matoru despre idei'a, ca voiu se fiu odata barbatu si betranu, si hei! de ce folosu mare ar' fi pentru viitoriu — mi, precum intru adeveru inca si acum e de insemnatatea cea mai mare.

Mi pare ca vine etatea viitoria, catra care me duce fórti'a timpului, cá o icóna si trece fugindu pre din aintea mea. Déca lasu presentele si me ocupu cu cugete despre viitoriu, facu numai cá se deschidu locu pentru joculu fantasiei mele, unde eu insumi sum figur'a principala. Prevediu cu spiritu profeticu inca de acum dílele mele viitorie de marire; ce onóre voiu culege, ce avutia si bunastare mi voiu cascigá, in ce placheri me voiu desfatá, cate comoditati si delicii mi voiu face, in ce mare de bucurii voiu innotá, si in ce raiu mi voiu petrece. Nu e aci vorba de greutati, intristari, grigi si necasuri, — la aceste nici ca cugetu. La o pregatire seriósa pentru o fericire durabila si neschimbatíosa, nici ca-mi stá mintea, totu o tienu de unu lucru lateralu, de unu ce, care vine si de sine.

Pentru mine e etatea unui barbatu si betranu inca departe, in locuri nuoróse si necunoscute, apoi nici nu-mi pot u face o ideia chiara despre ea si nici c'o pot u pricepe si ajunge cu fiinti'a lucrarea, cugetarea si simtirile mele.

Simtiu in sa totusi, esemple mai suntu barbatii si betranii, ca dílele nóstre trecu si se strecóra cá si unu

riu, ce nu se póte opri, noi imbetranimu fara de a simti, trecu bucuriile tineretiloru ce ne insocisera, cá candu n'aru fi mai fostu. Pe nevediate imbetranimu. Sunt momente in vietia, unde omulu stá in calea s'a si cugeta adencu uitanduse indereptu, si se spaimenta vedinduse asiá susu pe scar'a vietii pamentesci si aprópe de mormentu. La unii ómeni remane sufletulu tineru si curatu, pe candu trupulu lor u in betranesce si aréta urmele peritiunii. Puterea scapeta; simtirile si-perdu agerimea si ce-i din pamentu, se întórce in tierina, caci totu ce vedemu in natura timpulu schimba in pulbere.

Ast'a ce scriu acum pentru tineri, am audítu si invetiatu dela unu betranu stimabilu, dela mosiulu meu, care mi-a vorbitu din esperintia, ce eu nu aveam. Vréu se ve spunu fericirea lui, ceriulu lui la betranetie spre binele si prosperarea vóstra, cetiti deci, ve rogu, cu atentione, ascultati si urmati, caci ve vá aduce folosu nespusu si chiaru fericirea ce ve-o doriti.

Fiindu odata in chil'fa s'a, unde me chiamase inincepe: ómenii me numescu betranu si au totu dreptulu. Care a trecut u odata peste siepte-dieci nu mai e tineru. Credu ca am pututu observá ca privescu la mine cu óre care tristetia cá la unulu ce suferu, cu óre-care compatimire, cá candu asi fi caditu in o nefericire, ajungendu la betranetie, pe care toti cari si-ajungu tint'a vietii trebuie se o pórtu. Nu sum suferitoriu nici nefericitu, din contra me credu a fi mai multu de invidiatu, pentru-ca sum fericitu. De multe ori me misica pana la anima crutiarea, amórea si grigea, ce mi-o aréta, cá candu eu asi fi unu patientu scumpu, o persóna multu iubita pentru cei ce traescu. Se indoescu, pare ca, a crede caci in laintrulu meu me afli asiá de bine, me simtiu asiá de fericitu, ca o-dihn'a cea dulce si cerésca me umbresce, si totusi afirmez u ca-i asiá. Fetulu meu, din ce se apropiu omulu mai multu de partile ceriului, totu mai tare se simte a fi in tóta fiinti'a sa, in tóte marturisirile sale mai dreptu si mai adeveratu.

Numai sum, intru adeveru, asiá tare, n'am puterea ce o are unu tineru, si de aceea nu me mai pot u ocupá cu astfelulu de lucruri, ce ceru puterea unui tineru. N'asi fi eu óre unu nebu nu, vrendu a pretinde dela mine mai multu de catu me iérta puterile mele scapetate? E dóra unu pruncu tineru, nefericitu si despretiuitu, pentru ca nu póte tiné concurintia cu activitatea si ocupatiunea unui barbatu in verst'a si puterea sa? Ar' fi dreptu si cuviintiosu óre a cere cá unu betranu

slabitu si storsu de puteri in oficiulu chiamarii sale se póta lucrá cá unu barbatu in flórea puterii sale. Odihn'a mi face trebuintia, nu negu, si nu mintiu déca dîcu : cá am meritat'o. Si memori'a mea a slabitu; insa totusi mi potu aduce barem atatu aminte din trecutul meu, cá in óre de singuritate se potu fi ocupatu. Nu pretindu a scî mai multu decatu sciu, din caletori'a mea. Mai chiara, mai limpede si frumósa mi se pare a resari lumin'a viitoriului, ca decum erá in trecutu, unde totul mi pare a fi imbracatu intr'unu velu. Viitoriulu mi s'a facutu cu multu mai scumpu, decum póte se-mi fia trecutul.

Multe bucurii, ce me fericeau odata, acum au trecutu pentru mine; insa ce sunt ele facia cu bucuri'a ce mi imple acum anim'a. Sperantiele ce me incantau odinóra s'au stinsu; mi-au resaritu insa altele, ce-mi sunt cu multu mai pretióse si la acarora implinire credu, aceste mi luminéza, cá o radia din ceriu, laintrulu meu. Nu me amagescu atatea doriri, eu am numai o dorire, care nu me vá minti, si care intuneca pe tóte cele-lalte. Nu mai potu cercetá societati mari, dar' nici ca le cautu, mi aflu fericirea in mine insumi. Nu -mi mai spargu capulu cu planuri mari, care se nu -mi dea pace si odihna. Ce am voitu am ajunsu, alt'a nu dorescu.

Si crede-me ca sum acum mai fericitu, cá totdeuna, de si voru fi pucini cari se -mi créda. Si apoi unu tineru crede mai anevoia. I paru betranetiele mele asiá mare nenoróire, incatu se-i dea cineva avutiile lui Cresu si inca n'ar' dorí verst'a mea. Cu o bucuria interna si cu unu gestu triumfatoriu asémena tineréti'a sa cu betranetiele mele, si ce placere affa intr' aceea, ca inca mai are unu síru de ani lungu, pana cá sa ajunga in stadiulu in care me aflu eu acum! Eu i paru cá omulu mortii ce in curendu vá apune in mormentu, si-si vá aflá odihn'a. Tinere! tinere! nu schimbú cu tine!

In peptulu acest'a domnesce odihna lina si pace si fericire. Nu me usuca vre-o pofa; valorile marii de patimi nu me mai légana; doriri neimplinite nu me mai apasa in grige si mahnitune; fric'a nu me mai neodihnesce; nu -mi mai secu puterile cu tendintie vane; nu me i-au dupa rateciri, adevverulu e ducele meu; dubietatea a fugitu si speranti'a si-a facutu locu in anim'a mea; perderile pamentesci n'au valóre in ochii mei: ca sum in pace, indestulitu, pentru mine de ajunsu, mai liberu si independinte, cá ori-candu alta-data. Si nu-i óre ast'a fericire?

Intr' adevveru multe ce vediu nu-mi placu, ca nu mergu dupa cum dorescu, insa le trecu cu vederea caci am invetiatu: asiá e lumea si nu póte fi altcum. Intieptiunea atotputintelui e dómnitóri'a universului, si n'asi fi eu unu nebulu vrendu a me opune si a o schimbá?

Haritatea consciintiei mele n'o intuneca nici o bunéla, nici o imputatiune; nu-e martoru care se me péresca; asceptu pe veciniculu si dreptulu judecatoriu fara frica, am fostu ascultatoriu parintloru si invetiatoriloru, si n'am facutu reu cu voi'a nici unui mai micu. Datori'a unui omu si crescinu mi-a fostu totu-deuna cea mai santa. Pentru binele si buna-starea pamentésca am grigitu; cá se fia in mintea mea lumina si in anim'a mea bunatate mi-au fostu grigea de tóte dílele. Cu amicii am fostu fidelu, pe inimici nu i-am invidiatu nici i-am persecuatu. Esemplu reu n'am datu nici candu, si cine vá fi cá se-mi spuna ca l'am sedusu ori impinsu la vre-o crima?

Placerile peste mesura, desfrenarea si desmierdationile mi-au fostu totu-deuna urite. Activitatea a fostu pentru mine bucuri'a, si a puté folosi cuiva ceriulu meu.

Nu me sfiescu nici candu de trecutul meu; peccatulu si fara-delegea n'am iubitú nici candu; inocenti'a nu s'a plansu asupra-mi, ca asi fi amagit'o; pentru minciuna si insielatune n'am patitu rusine, caci m'am feritu cá de focu. Nu me incumetu a díce insa ca asi fi fostu unu santu; cate-o slabitiune omenésca mi-áducea a-minte neperfectitatea umana, insa nu m'am ostenitu nici candu in staruinti'a de a me apropiá catu mai multu de prototipulu perfectitatii. Dulceti'a presintelui meu, bun'a consciintia, pacea interna, indestulirea si armoni'a cu mine insu-mi, resariá din oceanulu trecutul meu cá unu sóre frumosu si luminatoriu. Presintele pentru mine imbucuratoriu. Iu mai fericeau copiii si nepotii mei, cá candu aru fi fostu numai angeri, facuti spre servitiulu meu, de a departá si celu mai micu nuoru de intristare si a-mi prepará díle senine si fericite. Celu mai venerabilu si stimabilu lucru pe lume, sociulu meu nedespartibilu in tóte caile vietii, mi-a fostu — religiunea. De ea nu m'am instrainatu nici-odata, nici n'am caditu in disarmonia cu ea. Tot-deuna mi-a fostu cá o dieitate binecuentatória, ea e amic'a mea si nu potu numi destulu de maritu, maretiu si cerescu totu aceea ce am de a-i multiamí. Ea mi-a indulcitu viéti'a aici pe pamentu, si ea mi-a facutu de-mi suntú amicii unu odorú asiá scumpu. Nu

e departe ór'a despartirii dela ei, in sa ast'a nu me in-
tristéza. Credin'ta ca incurendu éra i-voiu vedé si
vomu traí nedespartiti me intaresce si-mi dá putere.

Mi pare ca sum unu caletoriu, care a facutu o
cale lunga. Mi-am ajunsu tint'a, unde gustu o tigna
si odihna dulce. O! cate dureri am trecutu si le-am
invinsu. Si acum in viéti'a betranetieloru catu de fru-
mósa mi luceste lumin'a eternitatii si-mi aréta din
colo de nóptea mormentului o tineretia ce nu vá im-
betrani.

Insa, cu durere debue se-ti spunu, fetulu meu! ca
am cunoscutu multi betrani, cari s'au simtitu fórté ne-
fericiti, si de acestia mai sunt inca fórté multi. Si óre
nu s'au facutu ei prin culp'a lorú nefericiti? Acei be-
trani cari nevinovati suferu, cari la betranetie sunt es-
pusi atatoru tentatiuni aspre si vitrige, cari au de a
patimí si luptá cu neputintiele si lipsele betranetieloru
si se vedu singuri si parasiti, au totusi consolati'a, ca
tristetiele si suferintiele lorú se voru schimbá in cu-
rendu in bucuria. Mangaerea ceriului, si speranti'a fe-
ricitória, alina si vindeca ranele durerii lorú. Nu totu
asemenea se intempla cu aceia, cari si-amarescu dílele
cele din urma cu modulu vietii tineretieloru. Insa pre-
cum au lucratu, asiá e si resplat'a.

Prin patimi si necumpetari si-au ruinatu sanatatea,
si-au secatu puterile trupului. Dureri, tramuraturi, ne-
putintie si o tempire a simtiurilor sunt tristele urmari
ale acestoru necumpetari. — N'au pastratu, asiá trebuie
se suferé lipse si seracia. — Virtutea n'a fostu pentru
ei odorulu celu mai scumpu, au caditu in pecate si
acum nu-i mangae nici o odihna, nici au vre-o stima
naintea altor'a. Oglind'a trecutului le aréta, de cate
ori numai se uita intr'ins'a, fara-de-legile ce au facutu
si se infioréza. N'au onoratu religiunea, le lipsesce
mangaerea. O! nebunii, ei se supera si cártescu, ca
numai potú alergá, cá la tineretie, dupa placerile si
poftele lorú si se necajescu cu amaritiune. Ur'a pa-
mentului si fric'a ceriului s'au inlocuitu in anim'a lorú.
Urescu mórtea si totusi nu potú scapá de ea. Aru
crede la nemurire, iusa tremura de fric'a judecatoriului
lumei viitória.

Isvorulu unoru betranetie nefericite e abusu cu
timpulu tineretieloru. Tóta durerea, pe care tinerulu
superficialu o incongióra, tortura pe betranu cu indoita
putere, si de invinsu totu n'o póte invinge. O! catu de
tristu lucru, ca asiá pucini tineri —si punu fundamentu
la o fericire duratória candu ajungu la betranetie! Nu

e teribile. candu chiaru numai unu anu, de ar' fi si
celu din urma alu vietii, ne pedepsesce cu dureri, in-
tristare si frica, ne ingreuéza cu cugetulu: ca noi sun-
temu cauzatorii tuturorú relelorú ce suferimu? Unde
ne póte ajutá si mangaiá acum o viéti'a petrecuta in
uitarea datorintieloru nóstre! Bucuriile pecatóse ne suntú
socii, amaritiunea ne urmanesce; au trecutu minutelu
placeleroru, si unu presentu amarú ne incongióra; dul-
ceti'a societatiilorú rele nu ne mai atrage, nu ne mai
incanta, numai veninulu lorú se mai vérsa asupra-ne.

Deci déca voesci se ajungi betranetie fericite, sa-
pa-ti aduncu in anima invetiaturile de binevointia, cari
sunt productulu unei fantasii góle, ci sunt scóse din
comór'a esperintieloru adunate.

1. Pastréza si stiméza-ti sanatatea cá celu mai
mare bunu, te feresce de totu ce ti-o póte ruiná, fugi
de peccatulu necumpetarii, de necuratia, prin care nu
numai cati patezi trupulu ci si puterea imaginativa. Lasa
persónele desfrenate si cetirea romaneloru frivole. Nu
te lasá la vre-o fapta ascunsa, unde e d-dieu si tu
insusi martoru, pe care si celoru mai intimi ai tei, de
frica si rusíne, te feresci a o spune. — Fii diliginte
nu te ruiná in sa prin laoru peste mesura si prin lu-
crari de nópte cu priveghiari nenaturali. — Nu te a-
runcá in pericle desierte. — Infrenéza-ti patimile si fii
domnu pofteloru tale. — Pastréza-ti virtutea, tign'a si
simtiulu ilaru alu sufletulu teu. Consciinti'a-ti fia cu-
rata. Nu te torturá cu sperantie si pofté seci. Nu face
locasiu in anim'a ta, invidiei, urei si resbunarii. Unu
templu de amoru si bunatate se-ti fia anim'a tea. Ca-
ci nu e reu mai mare, cá candu porti in viéti'a unu
corpu scapatatu din puteri, si candu consciinti'a te róde
ca singuru ti-ai trecutu puterea si te-ai facutu lucrari-
lorú si gustarii bucuriilorú sale necapace. Si catu
de greu o simti acést'a inca la betranetie!

2. Grigesceti averea. Desi nu lauda nimeni ava-
rit'á ca unu peccatu din cele mai urite, nu póte in sa
se aplacideze nimeni nici risipirea. Nu face spese ne-
trebuintióse, si apoi nu-ti voru lipsi cele necesarii, si
vrendu a ajutá pe vre-unu seracu, vei fi si in stare.
Risipitoriulu nunumai suferé singuru lipsa elu s'a de-
datu inca si la multe rele, s'a facutu cunoscutu cu pe-
catulu, si-a aprinsu placerile, cari tóte mai greu lu pe-
depsescu decatu chiaru si seraci'a debuna voia. Unu
betranu, care flamendiésece, care nu-si póte implini nici
cele mai debuintiése ale lui, care e lipsitu de tóte co-
moditatile, nu e alta de catu o faptura miserabila, ca-

rui tóta ór'a e o tortura si o pedépsa si care cu doru nestemparatu in totu minutulu si-poftesce mórtea.

3. Grigesce cá se te inavutiesci cu feliurite cunoscintie si desteritati; aceste voru fi apoi unu isvoru de bucurii pentru tine, care nici la betranetie nu vá secá. Nu e óre datorinti'a fia-carui a-si luminá mintea si a si-o cultivá pentru sine insusi si pentru lume, cá se póta fi si lui si lumii mai multu folositoru? Utilitatea nóstra; fericirea-ne, onórea si stim'a ce o avemu dela ómeni, aterna numai si numai de acolo. Folosescse timpulu, puneti umerulu si fá destulu acceptarii si sperantii celoru mai de áprópe ai tei si - ti pune estmodu, inca cá tineru, fundamentu la fericirea ce vrei s'o aibi si chiaru la betranetie. Ce ocupatiune placuta pentru mine, ca potu, asiá dícendu, ambulá imperiulu sciintieloru si pótu cugetá despre acestea. Nu me plangu de uritu, cum cu prè multi din etatea mea se intempla. Sciinti'a e cá unu pomu ce totu inflóre, si ale carui frupte le culegemu si gustamu in toti anii vietii. Nu invetiá numai cu scopu se-ti ajungi unu postu, invétia mai multu cá se scii si cá sciinti'a se-ti póta luminá óre-candu betranetiele, care la prè multi sunt acoperite cu nuori grei.

4. Tiene-ti anim'a si sufletulu curatu si in pietate nu lasá se te amágésca simtíri si idei maculatórie, poftesce si desmierdatiuni necuviintióse. Fá din anim'a ta unu templu dieescu, in care se locuésca adevverulu, inocenti'a, simtiulu onestu, amorulu de bunatate si unu zelu infocatu pentru dreptu si adevveru. O anima depravata se face cu timpu unu tartaru pentru noi si a carei faradelegi sunt totu atatea tartare pentru noi. Unu tineru cu unu sufletu curatu si piu, duce in viéti'a de barbatu si betranu celu mai scumpu tesauru.

5. Precugeta si fii cautu mai nainte de a te apucá de ceva, nu vorbi si na face ceva, chiaru de ti-a si paré ca in presinte vá avé resplata destulu de buna, deca dupa aceea o se-ti banuesci si se-ti aduca amaritiune si desonóre. O viétia ornata cu fapte bune, e unu campu, ce ne vá dá tot-deun'a fruptele cele mai dulci si frumóse; la betranetie avemu in sa secerisiulu celu mai frumosu. O! catu de nefericitu e acelu betranu, care debue se se rusíneze de faptele sale trecute si care sufere pedéps'a loru! Consciinti'a cea rea i turbura ilaritatea presintelui, si nu-si póte radicá ochii sei cu bucuria si sperantia spre ceriu.

6. Déca vedi barbati si tineri cari nu-si aréta tóta stim'a catra religiune, cari o socotescu de prisosu

si se rusíneza de dens'a, candu audu pe cinev'a vorbindu despre ea; barbati din acaroru gura nu-se aude nici candu numele celu dulce a lui Isusu; cari nu se róga nici candu la spiritulu iubirii si alu adevverului, cari fugu de cas'a lui d-dieu, cu santele taine, mangaerea crescinului, nu-se impartasiescu: fetulu meu! te rogu, pentru odihn'a, fericirea ta, ca se nu te insotiesci cu despretiuitorii religiunii, nici cu aceia, cari mai bine cunosc scriptele pagane, decatu bibli'a, mai cu deame-nuntulu sistemele filosofice de catu sant'a scriptura si adevverurile cuprinse si descoperite intr'ins'a. Nu sunt scripte, cari se cuprinda o materia mai frumósa, si prin cari se-ti poti cultivá mintea si aprinde anim'a spre totu ce-i bunu si frumosu, decum e sant'a scriptura. Ticalosi si nefericiti toti aceia, cari n'au nici o religiune. Ea ne dá putere in lupt'a cu peccatele; ne intaresce in staruinti'a nóstra spre o perfectibilitate virtuósa; ne invétia iubirea de ómeni si a fi umani; ne mangae in durerile nóstre si e isvorulu sperantieloru. Si de ne-a invetiatu in tineretie o credintia pia si fapte bune, crescinesci, totu aceea e si la betranetie unu angeru pazitoriu si binecuventatoriu, care ne schimba etatea caruntetieloru in unu paradisu de fericire.

De-i fi stimatoriu adevveratu alu religiunii, vei fi si blandu si evlaviosu, fidelu datorintiei tale, amicu lui d-dieu si ómeniloru, fundatorulu onórei si bucuriei tale si pentru acestu vécu si pentru celu venitoriu.

Fiule! sapa-ti adencu in anim'a ta aceste invetiaturi, ele sunt bunulu celu mai frumosu ce ti-lu potu dá in calea vietii, si ce poti eredi dela mine. Esti inca tineru, poti fi in sa vrendu domnulu si betranu. Dela tine aterna a te face fericitu séu nefericitu la betranetiele tale.

Multiamindu bunului meu mosiu pentru invetiaturile date, me dusei in chil'a mea si facui, cadiendu in genunchi, legatura naintea lui d-dieu ca voui fi fidelu intru tienerea invetiaturiloru acestor'a.

Tinerule! tu vedi fórte multi de etatea ta, ca sunt prinsu si orbitu de presinte si nu cugeta la viitorulu si la betranetiele loru. Risipescu in peccate, fara-de-legi si in implinirea posteloru spurcate, cele mai bune poteri si-si insugu veninulu feliuriteloru morburi; grabescu a aduce, nainte de timpu, nesce betranetie, pline de slabitiuni, neputintie si chinuri si se asémene asiá onoru frupte, care fara de a-le veni timpulu cadu din pomulu vietii. In curendu simtiurile loru nu valéza; suflarea slabescse; gâfae; se ostenescu; n'au somnu; n'au pofta de mancare si alérge spre unu timpu, unde nu-

mai torturi i ascépta si unde pe tóta díu'a si-dorescu mórtea. Puterile sufletului lorú sunt scapetate; nu-i lumina in intunereculu spiritului lorú; foculu animei s'a stínsu. Mai nainte de a morí sunt morti; se simtu parasiti, si nici o cura si grige fiésca nu le mai face bine de a se simtí fericiti. Sunt betrani nefericiti spre reulu lorú si necasulu altor'a. Cá se nu péra de fóme debue se céra mila dela altii. Aducerea aminte de viét'a trecuta i amaresce si tortura ne 'ncetatu. — Si óre icón'a unui asfeliu de betranu se nu me descepte si admoneze? Se mai potú fi óre inca unu tineru nepasatoriu si necautu si se ducu petri spre a-mi edificá singuru tartarulu betranetielorú? — Atunci asi fi inimiculu meu celu mai mare chiar' eu insumi.

Ba! ast'a n'o se mi se intemple! O cautatura la timpulu betranetielorú, la care ne 'ncetatu alergu, me vá invetiá intiepletiune, prudintia si circumspectiune, cá coborinduse odata caruntetiele pe templele mele si apropiindu-me de ceriu, se potú priví cu anim'a si sufletu seninu in presinte si viitoriu, si se potú adurmí in domnulu cu sperantiele cele fericitórie ale véchului, ce va sa fia!

Pena candu p' acésta vale,
Érba verde voiú calcá,
Dómne, suaturilorú tale
Intru tóte voiú urmá!

Tempulu dulceti tineretie
Fia tte consantitu,

Cá se potú la betranetie
Dice: ah! suntu fericitu.

Sciri scolastice.

Ohaba in 8. Martiu 1864.

Astadi se tienú esamenulu semestralu la scól'a tri-viale cercuale gr.-cat. din comun'a Ohab'a in districtulu Fagarasiului, despre care publiculu scie din Fói'a pentru minte, anima etc. a Gazetei Transilvaniei din anulu 1859 Nr. 28 unde se cuprindu si statutele ei. —

De atuncia nu s'a mai auditu nimica despre progresulu facutu intr'unu asiá timpulu lungu: — o inconvenientia fórte neplacuta asista, caci nepotenduse districtulu nostru laudá cu alte scóle, ochii totororú sunt tieniti asupra scólei nóstre ce facuse pre publicu prin statutele ei asiá curiosu, si plinu de sperantia; pentru aceea cam avea cuventu aceia cari voru fi trasu la indoieia progresulu scólei Ohabii. Deci intemplanduse cá

se fiu si io la acestu esamenu, speru ca voiú face unu serviciu placutu iubitorilorú de inaintarea poporului nostru, déca le voiú spune pre scurtu ceva atatu despre esamenu, catu si despre alte ale scólei. Sub presiedintí'a d. parocu si presiedintele eforiei Raicu si infinti'a de facia a totorú membrilorú eforiei, catu si a o. d. jude tractuale Paserariu si a mai multor'a, se incepú esamenulu din obiectele urmatórie: røligia, cetirea romana si germana; traducerea in ambe aceste limbi; computu mentale si pe tabla; gramatic'a romana si germana; exercitii in ambele limbi; ortografia; geografi'a transilv. si cele mai insemnate din geografi'a Austriei si Europei; crescerea pomilorú si cantarile besericesci. —

Scolari au fostu 102, in etate dela 8—12 ani. —

Resultatulu fú preste totu fórte multumitoriu, in specia gramatic'a romana merse cu o precisiune care intrece tóta asceptarea, si candu audíi respunsuri din sintasa, nu putui a nu-mi esprime admirarea de nesce copii asiá fragedi inca cumu respundeau cu o vioitiune si o siguritate, ce — nevediendu — n'ai potea crede. —

Caligrafi'a inca stá totu in aceea si flóre, cumu erá in scólele granitiare.

Cu unu cuventu sum fórte multumitu cu progresulu facutu in semestrulu espiratu pentruca dd. docenti Iosifu Popu cá primariu si Ioanu Popu merita tóta laud'a, si cu deosebire celu d'antai, care prin a sa esemplaria straduintia sciú se aduca scól'a la aceea ce ea astadi este, si acést'a inca inainte de reorganizare candu avea de a se luptá cu multe neajunse. —

De aceea se latí renumele scólei fórte iute si atrase la sine nunumai comunele din pregiuru, dar' si din mai multe scaune sasesci precumu: Cincu-mare, Cohalmu, Brasiovu, — ma ce ne imbucura mai tare — chiar' si unguri au inceputu a vení la scól'a nóstra!

Ce se atinge de cele esterióre ale scólei asigurezu pre on. publicu ca prin neobosit'a ingrigire a d-lui presiedinte eforiale tóte celea cuprinse in statute ad litteram s'au pusu in fapta, asiá, catu acuma nu mai lasa nimica de doritu.

Fondulu se conservéza si inmaresce imbucuratoriu prin colecte, — éra salariile docentilorú sunt totu din repartiti'a facuta mai din ainte. —

Acést'a ar' fi deci starea scólei g.-c. din Ohab'a. — Dee ceriulu cá in tóte partile locuite de romani se fie numai asiá ca aceea, „si atuncia vomu fi fericiti.“